

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINECA.

Pretulu abonamentului:
 Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.
 " " " " jum. anu 2 „ 50 „
 Pentru Romani'a si strainetate pe an 14 franci
 " " " " „ j. a. 7 franci

Pretulu insertiunilor:
 Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
 cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondintiele sè se adreseze la Redac-
 tiunea dela

„BISERIC'A si SCÓL'A“

Èr banii de prenumeratiune la

TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

INVITARE DE PRENUMERATIUNE LA

„BISERIC'A si SCÓL'A“

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Ca 1. Iuliu a. c. st. v. deschidemu abo-
 namentu nou la „Biseric'a si Scól'a.“

Rogàm pre toti domnii abonenti de pana
 acuma, cari dorescu a avé fói'a nóstra si pe vi-
 toriu, se binevoiésca a tramite la „tipografi'a
 diecesana“ pretiulu de prenumeratiune care e:
 Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.

„ „ „ „ pe jum. anu . . . 2 fl. 50
 Pentru Romani'a si strainetate pe anu 14 franci
 „ „ „ „ pe j. de anu 7 „

Sprijinulu moralu si materialu, de care pana
 acuma s'a bucuratu fói'a nóstra, ne indreptatiesce
 a sperá, cà si in viitoriu vomu fi imbratísiiati de
 asemenea simpathii calduróse precum si de bu-
 navointi'a nestramutata a On. Publicu cetitoriu.

*NB. Rogàm pre toti acei domni abonenti,
 cari le espira timpulu abonamentului pe 1/2 a. c.
 se-si renoiésca abonamentulu de timpuriu se nu
 fimu siliti a intrerupe espedarea jurnalului.*

Redactiunea.

Contribuiri benevole.

In restimpulu din urma, in sinulu bisericeii
 nóstre dreptmaritóre observàm o nisuintia nobila
 spre aflarea mai multoru isvóre de cultura. Dî-
 cem „in restimpulu din urma“, pentrucà din
 trecutu ni-au remasu numai pucine foelare de
 cultura nationala, abia indestulitóriè spre a es-
 citá indemnu spre o reincepere nóua la o viétia
 mai activa totodata mai fructifera. Totulu ce din
 averea culturai nationale am mostenitu dela pa-
 rinti, — este unu teritoriu estinsu dripitu de pi-
 tíóre dusmanóse, din care numai unde si unde a

resaritu câte o planta ce s'a potutu desvoltá ca
 prin minune pana la unu stadiu, ca se póta pro-
 duce câteva fructe pucine in sine, dar cu atátu
 mai pretióse cu câtu suntu mai rare; restulu te-
 ritoriului e si mai pucinu fructiferu, ori cà e ste-
 rilu cu deseversire. Generatiunei actuali i s'a im-
 pusu detorinti'a a se ingrijí, ca intregu teritoriulu
 mostenitu se devina cultivatu; se obosésca ca se
 radice cultur'a nationala la unu gradu óre-care,
 ca se nu ne rusinàm noi de noi insíne, candu
 ne punemu in comparatiune cu alte popóre, de
 cari suntemu incungiurati. Barbatii nostrii inte-
 leginti, multi-pucini câtii avemu, in unele puncte
 ale vietii sociali potu ave pareri, ce divergéza
 unele de altele: in ce privesce cultur'a rationala
 inse imbratísieza cu totii un'a si aceea-si tienuta,
 cà adeca cu ori-ce pretiu trebuie se ne intarí-
 tám spre a exploatá tóte midilócele, prin cari
 am inlesní cultivarea poporului intregu, a fratí-
 loro nostri, cari nu din vin'a loru, ci din vitre-
 gitatea timpuriloru au remasu inapoi'a altoru né-
 muri, a altoru seméntii.

Ceea-ce nu potu face singuraticii, producu
 insocirile. Fondatori multi nu póte se aiba unu
 poporu seracu ca si noi, cari abia ne-amu tre-
 dítu din amortiél'a in care am jacutu seculi in-
 tregi; déca voimu deci se ne radicàm, nainte de
 tóte avemu trebuintia de armonía si intielegefe
 intre toti fratii, apoi se recere, ca fie-care dupa
 potintiele sale se contribue cu ce póte, nunumai
 cu vorba ci si cu fapt'a, cu obolulu la institu-
 tiunile culturai nationale. Ce folosu, cà vomu
 strigá numai in gur'a mare, cà ni jace la anima
 interesele poporului si nu jertfimu nemicu pentru
 ameliorarea sortii lui! Ce folosu, cà vomu aflá
 obstacelle, cari impiedica inaintarea nóstra cultu-
 rala — si noi nici cu degetulu macar nu vomu
 cooperá la delaturarea loru! Popóre mai destep-
 tate, biserici in stare mai buna, nu incéta a obosí
 pe diferite càii spre a se radicá, a pasí inainte;

biseric'a apuséna din vistieriele sale imense infintieza fondatiuni culturale pretotindenea si pentru tóte clasele societátiloru, din cari se compune; biseric'a protestanta se sustiene din contribuirile benevole ale membriloru ei si nunumai cà se sustiene, ci prin caritate, prin contribuii benevole a ajunsu a se face rivala celei apusene, ba in unele parti a si intrecut' o încátu a insuflatu temeri chiar si in tierile, cari pana aci nu o luau nici intr' o socotintia. In Roma d. es. infloresce comun'a bisericésca protestanta si adese cetimu, cà preoti vrednici din sinulu bisericeii papali au trecutulu protestanti; anulu trecutulu se infintia in Strigoniu paroch' a reformata prin contribuirile intregii loru biserice; in capital'a tierii nóstre se constituí érasu anulu trecutulu comun'a bisericésca unitara si credintiosii acestei confessiuni pana si din Angli'a tramiu ajutorie benevole pentru sustienerea ei. In Germani'a societatea numita „Gustavu Adolfu“ aduna si distribue dieci de mii pe fie-care anu pentru latirea reformatiunii prin ajutorarea bisericiloru serace si prin infintiarea si sustienerea scóleloru si instituteloru culturali protestante, — astfeliu si-cuprindu densii chiamarea loru bisericésca, astfeliu naintéza densii pe calea culturala.

Câte reuniuni de ajutorare au protenstancii, câte fonduri si fondatiuni au apusenii pentru respandirea culturai intelectuali intre credintiosii loru!

In biseric'a ortodoxa orientala, noi romanii formamu o parte intregitória, carea pana acuma nici nu eramu priviti ca factori constitutivi ai intregului. Dividati politicesce, eramu aserviti si in cele bisericesci — ierarhiei nátiuniloru celoru mai de aprópe. Abia in timpurile din urma figuramu ca biseric'a nationala si autonoma — Dóra chiar pentru acést'a, fiindu adeca o odrazla tenera din pomulu ortodoxiei, au pentrucà suntemu invecinati cu alte biserice emulatórie, — destulu cà in sinulu bisericeii nóstre observamu nisuintie nobile spre respandirea culturai intelectuali intre credintiosi; la sute se urca numerulu scóleloru infintiate de curundu printre poporu; societati si reuniuni culturale se constituiescu prin diferite parti locuite de credintiosii nostrii; iscusimu o miscare viia pentru institute mai nalte culturale, — tóte aceste suntu semne, cari ne indreptatescu a asteptá unu viitoriu mai demnu de unu poporu estinsu, precum suntemu.

In specialu, in eparch' a nóstra anca vedem realizandu-se multe institute pentru crescerea tenerimei, cari la timpulu seu voru se aduca fructele dorite.

Poporulu nostru credintiosu dela celu mai mare pana la celu mai micu are detorintia a contribuí la radicarea acestoru institute; comunele bisericesci, recunóscem cu satisfacere, nu se retragu dela jertte, singuraticii credintiosi anca

emuléza in privint' a acést'a; fruntasii bisericeii dela cari emanéza impulsulu, premergu cu esemplu.

Intre astfeliu de impregiurari potemu contá, ca si poporulu nostru se se radice din starea sa cea scapatata si acést'a — prin intrevenirea conducetóriloru sei intielepti si ingrijiti de sórtea lui.

Poporulu in sine e unu isvoru nesecatulu, care cu câtu produce mai multu, cu atâtu e mai limpede si mai fecundu; acestu poporu contribuindu ceva pentru cultur'a sa, cu timpulu va primí indicitu din cele ce contribue astadi si va binecuventá pe conducetórii, cari au obositu pentru cultivarea lui.

Nu, se nu se mire nimenea, candu vede, cà fruntasii bisericeii nóstre apeléza desu la bunavoint' a crestiniloru indemnandu-i spre esercearea caritatiei catra fratii loru cei nepontintiosi. Cu câtu vomu spriginí mai caldurosu pre cei ce se ostanescu pentru binele poporului, cu atâtu mai curundu vomu fi considerati de o biseric'a, carea intre impregiurari actuali póte cuprinde locu demnu intre bisericile cari au menitiunea d'a respandí lumina si progresu la credintiosii sei.

G.

Juramentulu falsu

si

Marturi'a mincinósa.

(continuare si fine)

Dreptulu stateloru, precum cresceá poterea crestinismului, a devenitu in armonia perfecta in afacerile sale cu *dreptulu* canonicu a bisericeii. Biseric'a decretéza, cumca juramentulu falsu este o incercare temeraria a cualificá mintiun'a de adeveru prin provocarea numelui lui Ddienu; in acestu conceptu ala bisericeii lui Christosu se asiédia pondu de o parte pe momentulu subjectivu, adeca pe schimonosirea conscia si voluntaria a adeverului éra nu pe violarea objectiva a dreptului; de alta parte mintiun'a efepuita sub presiunea provocarei numelui lui Ddienu, se considera de crima atentata contra lui, de crima corespundietória blasphemiei.

Pedepsirea juramentului se marginea la inceputu numai prin aplicarea unor pedepse disciplinare bisericesci, cari de-si nu au fostu adoptate pe deplin din partea judecatorieloru lumesci, totusi dreptulu canonicu si-a vindicatulu sie-si o influentia considerabila spre a desvoltá conceptulu juramentului falsu si conformu acestei desvoltari a-lu submite pedepsei civile. Dupace Papii Romei, prin midflocé ascunse, si de multe ori desbracate de mantéu'a blandetieloru si iubirei sincere ce o recomanda invetiatur'a lui Isusu Christosu, dar invescuti sub masc'a umilintiei prefacute — au isbutitu a-si eluptá o potere mare, chiar si cu forti'a, facia de regi au intaritu opiniunea espresa de densii, cumca *juramentulu falsu* forméza unu *delictu* contra religiunei; éra biseric'a papista, adoptandu si folosindu pedepsele corporali croite prin legile statului, si-arogá si estinse poterea judecátória asupra laiciloru, . . . cu isteține nepomenita restrinse poterea judecatorieloru lumesci, spre ce ne servece ca

dovada *gravamenulu* poporului germanu din a. 1552, in care si-esprime mahnia sa, pentruca judecatorii lumesci sunt impedeati forte prin amenintierea excomunicatiunii, a judeca liberu in causele ce apartieniu in suer'a de activitate atatu a torului bisericescu cat si celu lumescu, precum era d. e. perjuriulu, adulteriulu ect.

Influinti'a mare a dreptului canonicu asupra afacerilor lumesci, nu a potutu produce altu ceva de catu ca juramentulu falsu si marturi'a mintiunosa a devenitu privite de concepte sinonime, espuse sub un'a si aceea-si modalitate a pedepsei. Deca intrebamu apoi prin cercarile nostre a aflá, cumca ce a fostu objectulu juramentulu falsu, prin ce idéa sublima a lui a suferitu scadere, evulu — mediu ne servece cu unu respunsu simplu, ca: *Ddiu si religiunea lui santa.*

Evulu mediu, precum lu-caracteriseza si marele istoricu Cantu Caesaru, a fostu véculu in care a domnitu puterea *fantasiei*, si in adeveru — pentruca o vietia asia bizara cum a fost a evului mediu, numai *fantasi'a*, numai idealismulu a potutu se producea. Pe acelu timplu tote clasele de omeni aveau porturi deosebite, ce dadeau lamei unu coloru de totu picantu. Sub asemenea prèssiuni a *fantasiei* nu este greu a ne splicá cumca in sinulu omenimei s'a nascutu simtiulu *optimisticu*, si conceptele religiunii crestine erau preferite, invetiaturile ei sublime au fostu respectate, dar totugi multí s'au nisuitu a lipsi biserica de influinti'a ce o esericiá dens'a intru pedepsirea *juramentulu falsu*; acesti'a au trebuitu inse dupa tote incercarile lor se capituleze, ma aceste incercari produsera aceea, cumca *juramentulu falsu* deveni elasicatu in seri'a crimeleru celoru mai horibile, adeca *blasfamei* si *vragituriloru*.

La anulu 1722 eruditulu Pöschel, dechiara *juramentulu falsu* de o crima cu multu mai grava de catu homicidiulu (uciderea) si ilustreza cu exemple, cumca chiar si Ddiu adese inca in acésta lume pedepsece falsitate aceluia; amintese intre cele multe, cumca jurandu falsu o moraritia, man'a ce si-o a fostu pusa pe anima, remase intiepenita la acelu lecu, si ea atinsa de acésta pedepsa palpabila devini morbosa si in scurta timplu mori; mai departe dice cumca cati-va militari austriaci frangandu juramentulu fidelitatii, in lupt'a mai de apröpe ii rapí mörtea, si ca dovada ingrozitória a juramentulu falsu, le statea man'a drepta cu cele trei degete, cu cari au juratu — intinse catra ceriu.

Deca amu cercá in labirintulu timpuriloru crestine a descoperi conceptulu independinte a *marturiei false* — de a *juramentulu*, ustanéi'a ni-arú fi numai zadarnica, pentru pana candu in dreptulu romanu aceste se privescu ca concepte divergente, aici observamu cumca cuvintele „*perjurium*” si „*falsum testimonium*” ocuru ca espressioni de unulu si acela-si intielesu.

Ca-si candu lupta diu'a cu nóptea, astfeliu a luptatu véculu alu XVIII contra institutiuniloru si contra norului ce-si intinsese aripele sale asupra omenimei ca o reminiscintia gelnica a preocupatiuniloru din evulu mediu, ca unu velu negru aruncatu de catra papii egoisti, in ochii lamei.

Astadi inca se pedepsece *juramentulu falsu*; astadi inca este legea fara crutiare facia de *marturi'a mincinosá*.

Juramentulu si *marturi'a* servecu in dílele nostre de medílocu — legislatiunei statului, spre a distribuí dreptatea. Ambe conceptele in casu de controversa

suntu privite ca atari, cari vatema „*fidem publicam*”, ce este fundamentulu esentialu alu ordinei pacy si dreptatii statului. Falsitatea lor se privesce, ca in-sielare intentionata — in interesulu propriu séu a altui'a — a seduce forurile giudiciale si conformu causei de sub intrebare se pedepsece ca abusu comis contra santieniei juramentulu.

Nu avemu si nu suntemu indreptatíti spre a ne máhni pentruca legislatiunea moderna a eliberatu *juramentulu falsu* si *marturi'a mincinosá* in catu-va din imensulu pecatelor religionare si morale, cá-ci a fostu cu privire la aceea, cumca insemnetatea si chiamarea lor este a servi ca documentu in unele casuri de neintielegere dintre cetatieni, si guvernarea acestor'a in anumitu respectu cade in sfer'a ei. Dlu nostru Isus Christosu, magistrulu intieptiunei — dice: „*dati imperatului ce este a lui, si lui Ddiu ce este a lui Ddiu*”, stabilece adeca prin aceste cuvente relatiunea bisericeia facia de statu; pune basa aici filosofiei si dreptatii statului; nu specificá nemica, pentruce? pentruca schimbarea timpuriloru, naravuriloru si a cercustariloru o presinta Mantuitoriulu, cá voru pre-tinde modificari diverse, dupa cum va inaintá némulu si se voru inlocuí generatiunile unele pe altele.

Aceste au fostu díse in generalu despre desvoltarea istorica a institutiunei *juramentulu* si a *marturiloru*; se vedemu pe scurta inse si in specialu, in catu ne atinge pre noi si biserica nostra ortodoxa?

Abatendu-se papii Romei sub decursulu vécuriloru dela rolulu santu ce a defiptu si datu in manile substitutíloru sei Isusu Christosu, adeca in manile Apostoliloru, si a urmatoriloru acestor'a — Episcopiloru, au pierdutu cunoscenti'a vocatiunei lor, au smintitu afacerile destinului religiunii adeverate, si instigati de egoismulu si aroganti'a personala vènan si luptau dupa lucruri lumesci, dupa nimbu si auctoritate pamentésca, — biserica mantuitoria a lui Christosu incepú a pierde din frumséti'a si puritatea sa originala eredíta dela Isusu Christosu si dela apostoli. —

Intre atari cercustari Patriarchatulu Constantinopolului, spre a nu lasá ca biserica se fia *per totum* desbracata de institutiunile, invetiaturile si disciplinele sale sublime si originale, a fostu necesitatu a rumpe cu patriarchatulu de Rom'a, care deja si-arogá drepturi de a dispune voluntariu si a introduce in biserica singuraticu dogme nóue.

Persecutiunile neumane, calumniile, si totu felulu de maltratari escugetate numai din partea spiritului intunecimei, incepura a se varsá de aici inainte in torenti grava asupra bisericeia orientale, care era sincera si cu credintia tare ca stanc'a secularia facia de invetiaturile traditionale a Mantuitoriului, a Apostoliloru si a ss. Parinti.

Pusetiunea ei critica si-o póte imaginá ori si cine. Dar suferintiele amare si-au avutu fructulu lor dulce, cáci religiositatea cresceá in sinulu ortoxiei, castigandu multi colonisti imparatiei ceresci.

Ori ce incercare si magulire de a abate biserica ortodoxa dela dogmele sale traditiunali a — fostu si va remanea zadarnica, pana candu numai sórele nu va apune spre veci de pe boltele albastre ale ceriului.

Christosu este cu noi, Duchulu adeverului in animele nostre, . . . si patronati de acesti doi . . . cine va invinge contra nostra?!

Cu religiositatea ce crescea in sinulu bisericeia ortodoxe, se intielege de sine cumca numerulu peaca-

tosiloru se micșorá. O aparintia imbucurátoria a fostu acést'a, căci in resaritu ca unu valu cutrupitoriu, ce cu feru si focu latise principiile sale, se ivi Mahomedanismulu. Acestu elementu periculosu si-estinsa poterea sa in urma si asupra Constantinopolului — foculariulu ortodoxiei; intre multele rele ce i causá, a efeptuitu si unu bine, incátu pre fiii nevrednicii ii insielá si seduse cătu liberu, cătu cu forti'a a primí Mahomedanismulu.

Ortodoxia a remasu curata, cernuta de neghina, si ca unu sóre de viétia a inceputu a-si estinde radiele sale.

Legislatiunea ei bisericeasca a remasu edificata pe bas'a primita dela Apostoli si urmatorii acelor'a. *Juramentulu falsu si marturi'a mincinoasa* au fostu privite ca vatemare a santieniei divine; credinti'a in Ddieu si supunerea facia de invetiaturile lui Christosu inse a fostu palpabila in sinulu bisericeii ortodoxe, si aceste au contrabalansatu puternicu si contrabalanséza pana astadi latirea *juramentului falsu*, si a *marturisirei mincinoase*.

Poporulu nostru romanu, este dela natura ineztratu cu o anima simfítore, cu unu zelu plinu de pietate facia de religiunea sa, si in acést'a pietate *per generatim* dísu, este cu stiél'a cea mai mare facia de numele maretiu, facia de sublimulu conceptu alu Divinitatii.

Cunosciintele lui religionarie, se estindu la cunosciintele primate dela invetiatoriu in scóla, séu primite dela preotu in biserica, din ascultarea predicarei invetiaturei crestine-morale; dar aceste sunt intru atátu de suficiente, suntu intru atátu de farmecátore pentru densulu, in cătu — nu sum esageratu candu aserezu — că poti miscá muntii din locu, poti întórce cursulu apelor, dar pre romanu nu-lu vei abate dela iubirea ceremoniiloru bisericeii, iubirea religiunei sale. Ce a reservatu nationalitatea nóstra? ce ne-a salvatu, că nu amu pieritu de pe bin'a lumiei, că nu am fostu stersi din program'a si concertulu poporaloru? numai si numai alipirea, numai si numai iubirea sincera si constanta manifestata facia de institutiunile nóstre bisericesci nutrita facia de religiunea eredita dela strabuni.

Preotulu in biserica prin esplicarea actului solemnulu alu *juramentului* pôte servi credintiosiloru sei cu desluciri perfecte, pôte se arate pe deplinulu conceptulu aceluia, in cătu poporulu intielegendu-lu, fiindu in chiar cu acestu conceptu, va sci se se conformeze aceluia.

Reverinti'a facia de santieni'a *juramentului*, potiu se aserezu fara nici o preocupatiune, cumca la poporulu nostru romanu este desvoltata pana la unu gradu demnu de admiratu. Nu e credinti'a desiérta, nu este efectulu nesciintiei, cumca poporulu nostru crede că *juramentulu falsu* atrage asupra sa „*bateru de Ddieu*“. Mii si mii esemple din viétia sociala vorbescu, cumca ómenii despre cari a fostu cunoscutu, că au juratu falsu, remuscati fara mila de sierpele consciintiei sufletesci, au avutu finitu gelnicu. Avutii s'au prapaditu, sanetosii si-au pierdutu tesaurulu scumpu alu vietii, ce este sanetatea s. c. l.

Suntu sate in cari domnesce facia de *juramentu* o reverintia paralela cu fric'a, in cătu chiar si in casu de adeveru ómenii depunu *juramentulu* numai din sila si cu gróza.

Precum osindese si dechiara de pecatu biserice'a *juramentulu falsu si marturi'a mincinoasa*, tocmai asia privese de virtute *juramentulu dreptu* si *marturi'a adeve-*

rata; totusi *juramentulu*, cui i imprumuta solenitate si santienia provocarea la numele Ddieului celui viu, este de a se evitá cătu se pôte, si numai in cause de importantia a recurge la poterea si auctoritatea lui decidiátoria.

Sub conceptulu *juramentului* vinu a se intielege si unele expresiuni usuate din partea unoru ómeni in vorbirea loru comuna, prin cari expresiuni silesca a dá pondu si crediamentu mai mare enaratiunei, p. e. „*dieu*“ „*asia se traiescu*“ „*Dómnne bate-me de nu*“ ect.,... o datina mai urfítioasa de cătu acést'a abia se pôte cugetá, — este contraria apreciarei si dignitatii individuale, in cătu respectivulu se desconsidera pre sine insusi, ca noi se nu credemu aceea ce dice dín-sulu, pentru credinti'a in persón'a lui, fara pentru *juramentulu* ce-lu face. O asemenea datina este de totu rasinósa, de atare individua discreditatu prin sine insusi — se feresce totu omulu cu bana simfíre.

Nerespecterea *juramentului*, violarea santieniei lui, este dovedita de daunósa in generalu cu privire la tóte cercustarile dela cari se speréza inffiorarea unuí statu, unuí poporu; . . . dintre cele multe rele, a caroru isvoru este calcarea *juramentului*, amintescu numai unulu, adeca procesele divortiale. Casatori'a este conditiunea familiei, si famili'a este bas'a societatii omenesci, — ce va fi fericirea familiei déca legatur'a *juramentului* depusu la actulu cununii o a distrus'o necredinti'a, si ce va fericirea societatii omenesci déca familiile, ce o forméza, suntu captusite de amaru, gele si necasu?!

Nu este poporu la care se observámu mai puține procese divortiale, ca la romanu, ce nu demustre nemicu altu-ceva, de cătu aceea, cumca in mass'a poporului, in anim'a aceluia este adencu plantata reverinti'a si neviolarea *juramentului*.

Am graitu se intielege de sine numai in generalu si nu *per absolutum*, candu aserezu atari lucruri, pentrucă — dorere! spiretulu véculu de adi, egoismulu predominant, si-are aderinti'ei sei si intre romanu.

In sinulu omenescu este sedita dela natura iubirea si respectarea grairei de adeveru, si dela acést'a respectare se abate omulu numai sub pressiunea unoru cause din cari speréza unu folosu óresi-care pentru persón'a sa. Sub pressiunea acestoru cause se intempla si *juramentulu falsu si marturisirea mincinoasa*; cumca darulu lui Ddieu nu pôte fi, nu pôte se reverse radiiele binecuventarei sale asupra drepturiloru si favoruriloru castigat pe asemenea cale, se intielege de sine.

A curmá si a inaltia baricade neresturnavere facia de latirea acestui vitiu urfítiosu, pôte numai invetiatur'a lui Isusu Christosu, căci acést'a este palo-siulu de focu, care silesce a stínge si nemicí din pep-tulu omenimei tóte acele, ce suntu in controversa cu dignitatea sublima a divinitatii, apoi cu scopulu si dignitatea individuala a omului.

In man'a preotímei a depusu Mantuitoriulu acést'a arma puternica, conformu chiamarei sale cerce dar a aflá, că ce are de a nemicí printr'ens'a.

R

D i v e r s e .

* Prea Santi'a Sa par. Episcopu Ioanu Me-tianu septeman'a trecuta a calatoritu la Zernesci in Transilvania, de unde numai peste vr'o 2—3 septemani se va rentórce la resiedinti'a Sa.

* Adunarea pentru fondulu de teatru, carea in anulu acést'a ar fi se se tiena in Aradu la 28

Augustu n. — cu greu se va putea tiené, de óra-ce Maj. Sa tocmai pe acelu terminu va sosi la Aradu. — In urm'a acesti'a inteleginti'a de aici au facutu comitetului propunere de amenare pana la Noemvre.

* **Demetriu Ioanescu** parochu in comun'a *Petirsii* protopresbiteratulu Lipovei, e denumitu de Capelanu castrensu class'a II. la Regimentulu *Alexandru* alu III-le Imperatulu Russiei Nr. 61.

* **Anunziu literariu.** „Florile inimei“ este titulu frumósei colectiuni de poesii alese, ce au aparutu mai de curendu in editur'a tipografiei diecesane din locu. Opulu contíne 12 cóle formatu octavu mare si consta numai 80 cr. v. a. Suntemu convinsi cá aceste poesii potu orná salonulu ori cárei familie romane si potu produce mangaiere in totu sufletulu romanescu. Ne vine deci se credemu, cá on. nostri lectori voru grabi a se prenumerá la acésta carte, cu atátu mai vertosu, cá diumetate din venitululu curatu este destinatu pentru infintandulu nostru seminaru diecesanu, ér cealalta diumetate pentru fondulu de ajutare a gimnasiului romanescu de Beiusiu.

* **Comunicatu.** Unu redactoru dela o fóia magiara din locu caletorindu dílele trecute la scaldíle din *Monésa* (cottu. *Aradu*), intre alte multe a aflatu cá poporul romanu din comunele dela *Sabisia* pana la *Monésa* e atátu de servilulu, incátu radica pelari'a si saluta in continuu pre toti domnii, cáti trecu pe la densulu. Acést'a ni-o ascrie in fóia sa ca de batjocura. — Preotii si invetiatorii nostri din acele comune aru face bine, déca aru sfatú pre poporeniiloru, ca se nu dee binetie la toti nadragarii si ciu-ficarii, cáti trecu peste hotarele loru.

* **Espeditiunea polara Greely.** Membrii espeditiunii polare de sub conducerea locotenentulu *Greely*, — acei cari n'au perit inca in acele regiuni, au fostu salvati de *D. Schley*, conducetoriulu espeditiunii organizate pentru cautarea acestoru nenorociti. Acésta espeditiune, dupace a luátu cu sine pre cei 6 membrii ai espeditiunii *Greely*, a sosit la *St. John*, din *Neufunlanda*. Iu diu'a de 17 Iuliu, cu dóue vapóre „*Thetis*“ si „*Bear*“. Locotenentulu *Greely* si tovarasii sei au fostu gasiti in diu'a de 22 Iuniu in apropiere de capulu *Sabiná*, la imbucatur'a lui *Smith-Sund*. Unulu dintre cei síese, sergentulu *Elison*, caruia inghetiasera manile, si picíórele, muri nebunu in diu'a de 6 Iulin, trei díle dupa facerea amputarii membrelor devenita inevitabila. Acestia suntu singurii cari au mai remasu din acést'a espeditiune, care numerá 25 persóne, dintre care 17 au muritu de fóme si de frigu la punctulu unde cesti'a din urma au fostu gasiti. Unulu dintr'ensii murí inecatulu, cu ocaziunea unni pescuitu. Locotenentulu *Greely* si tovarasii sei gaseau intr'o pusetiune din cele mai critice, in momentulu candu a fosiu gasitu de mantuitorii sei: inca numai 48 de óre mai tardiu si cei remasi ar fi trebuit se se supuna sortii loru, indu-randu mórtea de frigu si fóme.

Acésta espeditiune a inaintatu pana la punctulu celu mai de nordu, la care sa ajunsu veri o data. Descoperirile facute cu acésta ocaziune vor lamuri multe puncte, acumu in intunerecu. asupra regiuniiloru circumpolare. (Carp.)

* **Unu teneru** cu 8 clase si maturitate de suc-esu bunu se recomanda aici in locu ca instructoru langa doi séu si mai multí copii normalisti, ori gimnasisti. Cu desluciri mai detaliate in casu de recer-care servesece administratiunea foiei.

* **Unu practicantulu** cu purtare marala buna si din familia onesta va avea locu ori si candu in ne-gustori'a dlui *Alexandru Mihailoviciu* — sub institutululu pedagogico-teologicu-

Concursu.

Amesuratu ordinatiunei Venerabilulu Consistoriu diecesanu gr. or. din *Oradea-mare* ddo. 28 decembre 1883 Nr. 1463. Pl., se deschide concursu pentru deplinirea vacantulu *protopresbiteratu alu tractulu Pestesia*, cu terminu pana la 14/26. *Augustu 1884*.

Emolumintele impreunate cu acestu postu suntu :

a) Taes'a prescria dela siedule (licentiele) de cununia, cáte doi florini;

b) Biru protopresbiteralu dela preotii din parochiele care dupa nóm'a competintiei sidocsiiale suatu de clas'a prima, — cáte unu cubulu de bucate; éra dela preotii din parochiele de clas'a a dou'a, cáte unu jumetate cubulu pe anu, ori in relutu, — pre-tiulu curinte alu acelor bucate;

c) Pentru visitarea factica a bisericiloru cáte 5 fl. pe anu, dela o parochia organizata;

d) Fiitoriulu protopresbiteru — si pana la devinirea in vacantia a parochiei protopresbiterale — cu aprobarea ulterioara din partea Venerabilelu Consistoriu, va putea ocupá parochi'a vacanta *Orthiteagu*, care asecura unu venitu anualu de 400 fl. — séu si alt'a parochia vacanta din tractu.—

Emolumintele de sub lit. a) b) c) si d) computate in bani, dau o suma numerica, ce coresponde minimulu dotatiunei staverite pentru protopresbiterii din districtulu Consistoriulu oradanu.—

Se recere dela recurrenti ca se produca documinte autentice „cá pe langa sciintiele teologice posedu si cele juridice, séu baremu filosofice, — si cá suntu binemeritati pe tereaulu bisericescu, — conformu §-lui 3. din „regulamentulu pentru deplinirea protopopiatelor.“

Recursele — adresate comitetulu protopresbiteralu alu *Pestesiulu* — se se tramita pana la terminulu de mai susu comisariulu consistorialu *Toma Pacala* preotu in *Jaca* (*Zsáka*) post'a ultima *Furta*.—

Datu in *Jaca* 8/20. Iuliu 1884.—

In contielegere cu comitetulu protopresbiteralu :

Toma Pacala, m. p.

preotu gr. or. comis. consist.

Pentru deplinirea parochiei vacante de clasa I-a din comuna *Aliosiu*, in protopresbiteratulu Lipovei, prin acést'a se escrie concursu cu terminulu de alege-re pre diu'a de 19 *Augustu st. v. a. c.*

Emolumintele sunt :

1. Una sesiune de pamentu (30 jugere).

2. Gradina de legumi de 1. jugeru.

3. Birulu si stolele usuate.

Dela recurrenti se cere testimoniu de cualificatinne pentru parochii de clasa prima, si testimoniu de 8 cl. gimnasiali; si maturitatea, ér nepresentandu-se recurrenti de acestia—de ajunsu se voru primi si cei cu pregatiri pentru clas'a II. inse numai de cei cu 8 cl. gimnasiali si cu maturitate.

Recursele astfelu instruite si adresate comite-tulu parochialu, se se tramita P. On. D. Protopresbiteru *Ioanu Tieranu* in *Lipova* celu multu pana 14 *Augustu st. v. a. c.*

Recurrentii au a se presentá in vre o *Duminica* ori serbatória in s. bisericu din *Aliosiu*, spre a-si aratá destesitatea in cantari si cuventari bisericesci.

Din siediinta a comitetului parochialu tienuta la 9 Iuliu v. 1884.

Vasiliu Zamfiroviciu m. p.
pres. comit. par.

Veniaminu Martini m. p.
not. comitet.

Cu scirea mea : **Ioanu Tieranu m. p.** protop.

Se escrie concursu pentru indeplinirea postului invetiatorescu dela una scóla romana gr. or. ort. confes. din comun'a *Cuvinu*, cottu *Aradu*, inspectoratulu *Siriei* — (*Világosiu*) — cu terminu de alegere pe 6/18 Augustu a. c.

Cu acest post suntu impreunate urmatoarele emoluminte :

1). Salariu in bani gata 240 fl. (in cátu inse din acésta suma numai 120 fl. v. aust. suntu preliminati pe 1884, alesulu numai dela 1 Ianuariu 1885 va po- tea reflectá la salariulu de 240 fl.

2). 12 jugere paméntu aratoriu estravilanu co- massatu.

3). 12 orgii lemne de focu, din cari e a se in- caldi si scól'a ;

4). Pentru conferintie 10 fl. v. a.

5). Pentru curatoratulu scólei 24 fl. v. a. ;

6). cortelu liberu si gradina de legumi.

Dela recurrenti se cere testimoniu de cualifica- tiune pentru statiuni de clas'a I., esamenu din limb'a magiara, si se se presinte in vre-o Dumineca ori ser- batória la Sta. biserica spre a-si aratá desteritatea in cantu si tipicu.

Cei ce voru produce testimoniu despre absolvi- rea a celu pacinu 4 clase gimn. cá pricepu misic'a vocala (notele) si cá se pricepu la pomicultura, hor- ticultura, metasaritu si stuparitu — voru fi preferiti

Recursele astfelu instruite si adresate comit. paroch. rom. gr. ort. in *Cuvinu*, suntu a se tramite — pana in 3/14 Augustu a. c. (cele mai tardiu in- trate nu se voru luá in considerare) Domnului pro- topopu si inspector scolaru *Giorgiu Popoviciu* in *Ménes per Gyrok*. —

Cuvinu 8/20 Iuliu 1884.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea si invoirea mea : **Georgiu Popoviciu** ptp. insp. cerc.

Conformu decisului consistorialu diecesanu gr. or. din 21 Iuliu 1883. Nr. 1893. in necsu cu ordinati- unea protopresbiterala dto 27 aprilie a. c. Nr. 317. se escrie concursu pentu deplinirea Statiunei invetiatorescu la scól'a vechia-paralela in comun'a bisericésca *Giul'a-magiara*, protopresbiteratulu *Chisineului*, comi- tatulu *Bichisinului* cu terminu de alegere pe 29. Iuliu st. v. a. c.

Salariulu este 200 fl. 10 jugere de pamentu es- timatu in bani 126 fl., 2 orgii lemne pentru invetiato- riu ; 3. orgii pentru scóla ; 6 fl. pentru curatírea scólei, 6 fl. pentru conferintie ; — stolele cantorale dintr'o parochia, si anume : 1 fl. dela immormentári mari, 50 cr. dela cele mici si cuartiru liberu. — Se obsérva inse, cá dupa mórtea veteranului invetiato- riu pensionatu, — se va ameliorá plat'a invetiato- riului cu 10 jugere de pamentu si 2 orgii de lemne.

Doritorii, cari voiescu a fi alesi, au a-si tramite recursele instruite cu documentele prescise in „Sta- tutulu organicu ;“ — Competitorii se fie preparandi absoluti, si se scie limb'a magiara, cei cu clase gim. voru fi preferiti ; — Recursele adresate comitetulu parochialu, se le substérna Preonoratulu Domnu protopopu si Inspectoriu scolaru in *Kétegyház* pana la 28 Iuliu a. c.

Recurentii sub durat'a concursulu au a se pre- sentá in st'a biserica, de a-si aratá prax'a in can- tari si tipicu.

Giul'a-magiara, 6. Maiu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Petru Chirilescu**, protop. insp. scol.

Se escrie concursu pentru ocuparea postulu de suplentu pe langa veteranulu invetiatoriu *Iosifu Motiu* la scóla I-a rom. gr. or : din *Giula-Varsiandu*, cu ter- minu de alegere pe Duminec'a din 5 August a. c.

Emolumintele suntu 1) 100 fl. in bani gata. 2) 8 $\frac{1}{2}$ jugere de pamentu aratoriu, 3) 8 orgii de lemne din care are a se incaldi si scol'a. 4) curatoratulu scólei 16 fl. 5) pentru conferintia 10 fl. 6) pentru scripturistica. 20 fl. 7) cuartiru si gradina de legume. 8) dela immormentari 50 cr. pana la 1 fl. —

Dela recurrenti se cere se aiba testimoniu de cualificatiune si esamenu din limb'a magiara, si se se presinte in vre-o Dumineca séu serbatória la S. bi- serica spre a-si aratá desteritatea in cantare si tipicu. —

Recursele instruite in sensulu stat : org : adre- sate Comitetulu parochialu din *G. Varsiandu* se le substérna P. On. D. **Petru Chirilescu** protopresbiteru in *Kétegyháza*.

Gy. Varsiandu la 24 Iuniu 1884.

Comitetulu parochialu.

In concielegere cu mine : **Petru Chirilescu** m. p. ppbiteru insp. scol.

In conformitate cu decisulu Venerab Consistoriu diecesanu alu *Caransebesiului* din 3 Mai a. c. Nr. 316 B : se scrie concursu pentru ocuparea postulu de capelanu pe langa nepotintiosulu parochu *George Popoviciu* din *Maidanu*, protopresbiteratulu gr. or. rom. alu *Oravitiei*, cu terminu de concurare pana la 5/17 August a. c. in care di va fi si alegerea.

Emolomentele impreunate cu acest postu suntu :

a) $\frac{1}{3}$ parte din sesiunea parochiala constatoria din 32 jugere.

b) $\frac{1}{3}$ parte din tóte venitele stolari dela 150 familii.

c) $\frac{1}{3}$ parte din birulu parochialu in natura dela 150 familii.

Doritorii de a competá la acestu postu au a-si tramite suplicele de concursu instruite conformu Stat. org. si regulamentulu pentru parochii si adre- sate comitetulu parochialu, P. O. Domn. protopres- biteru tract. *Andrieu Ghidiu* in *Oravitia* pana la terminulu susindicatu.

Se obsérva cá concurentii pre langa testimoniu despre absolvarea teologiei cu calculu eminent, se aiba celu pacinu 6 clase gimn. de órece parochi'a dupa reducere va fi de clas'a I.

Maidan, in 6 Iuliu 1884

Comitetulu parochialu

In contielegere cu mine ; **Andrieu Ghidiu**. ppresb. rom. gr. or.

Pe bas'a ordinatiunei Venerabilului Consistoriu aradanu dtto 14/26. Iuniu a. c. Nrii 1607. 1609. 1764. se escrie Concursu pe statiunea de invetiatória la scól'a de fete din comun'a *Paul'siu*, Comit. *Arada* Protopresbiteratulu *Totvaradiei*, cu terminulu de alegere pe 12/24 Augustu a. c.

Emolumintele suntu :

1) In bani gata 200 fl. 2) 8 orgii de lemne din care are a se incaldi si scól'a 3) Pentru conferintia 10 fl. 4) Pentru curatoritu 12 fl. 5) Pentru scriptu- ristica 2 fl. 6) Cuartiru liberu cu gradina de legumi ; si in fine dupa segregarea islazului sperative va avea de a folosi 14 jugere de pamentu.

8 orgii de lemne din cari se incaldiesce si scól'a si locuintia libera cu gradina intra si estravilana.

Aspirantii la vre-unulu din aceste posturi, suntu avisati, recursele lor, adresate respectivului Comitetu parochialu — si ajustate conformu dispusetiunilor „stat. org.“ si ale art. XIII §. 6 din 1879 — a le tramite subscrisului in Belintiu p. u. Kisszetó; si a se presentá in respectiv'a biserica in vr'o duminica ori serbatóre, spre a-si arátá destertatea in tipicu si in cantarile bisericesci.

In contielegere cu respectivele Comitete parochiali gr. or.

Georgiu Cratiunescu, m. p.
protop. si insp. scol.

Deórece la antaia alegere nu s'au aretatu competente din destulu cualificate, prin acést'a se escrie de nou concursu pentru deplinirea postului invetiatorescu la scól'a gr. or. rom. de fete din *Timisiór'a* in suburbiulu Fabricu pe langa urmatórele emoluminte anuali: 1) salariulu 320 fl., 2) cortelu liberu in edificiulu scólei, 3) 10 fl. pausialu de scrisu si 12 metrii de lemne din cari se va incaldí si scól'a, si déca alés'a invetiatorésa va aretá sporiu bunu atunci totu la 5 lea anu i se maresce salariulu cu 50 fl. pana la sum'a de 500 fl.

Recursele pentru acestu postu au se-si substérna recursele sale adresate comitetului parochialu — la inspectorulu de scóle concerninte Iosifu Gradinariu in *Seciani* p. u. Vinga pana 1-lea Augustu 1884 st. v. éra alegerea se va tienea in 6 Augustu v. a. c.

Dela recurente se recere: 1) atestatu cumca suntu nascute romane gr. or. 2) atestatu despre conduit'a de pana acuma, 3) testimoniu despre absolvirea preparandiei confesionale romane, 4) testimoniu despre depunerea esamenului de cualificatiune si a limbei magiare, iér déca au fostu deja invetiatorésa — si despre sporiulu reportatu la statiunea unde a functionatu dintre care cele ce pe langa limb'a mai-cei si cea magiara voru mai vorbi bine si limb'a germana si voru sci propune si lucrulu de mana femeescu, voru fi preferite, avendu despre acést'a a aretá pana la alegere probe inaintea acestui comitetu parochialu.

Temisiór'a, in 18. Iuniu 1884. st. v.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Iosifu Gradinariu** m. p. insp. scol.

Conformu ordinatiunei Venerabilului Consistoriu diCESANU alu Caransebesiului din 22 Decembre 1883 Nr. 623 S. se escrie concursu pentru ocuparea postului de invetiatoriu din comun'a *Vasiova*, protopresbiteratulu Oravitiei cu terminu de concurare pana inclusive 28 Iulie 1884 st. v.

Emolumintele impreunate cu acestu postu suntu: 1) fin bani gat'a 150 fl. v. a. 2) dóue jugere de pamentru de prim'a classa 3) cvartiru naturalu corespundietoriu cu gradina intravilana si estravilana, fiecare de câte 1/2 jugeru 4) 52 fl. v. a. pentru lemne din care are a se incaldí si scól'a. 5) 12 fl. v. a. pentru conferintiele invetiatoresci. 6) 5fl. v. a. pausialu de scripturistica. 7) pentru maturarea si incaldirea scólei 20 fl. v. a. 8) dela fiecare inmormentare fie mica séu mare câte 50 cr. v. a.; iér dupa mórtea emeritului invetiatoriu se mai adauge catra acestu salariu anvalu inca o suma de 150 fl. v. a. in bani gata.

Doritorii de a ocupá acestu póstu suntu poffiti, cá suplicele lor de concursu instruate conformu prescrijeloru stat. org. si adresate comitetului parochialu se le tramita Pré On. Domnu Protopresbiteru, Andreiu Ghidiu in Oraviti'a mont. pana la terminulu sus aratatu.

Vasiov'a in 13 Maiu 1884.

Comitetulu parochialn.

In contielegere cu mine: **Andreiu Ghidiu, m. p.** protopopu

Nr. 4.

In alumneulu „Zsiga“-ianu din Oradea-mare fiindu pe anulu scol. 1884/5 dóue locuri vacante, spre deplinirea acestor'a se escrie concursu cu terminu pâna la 8/20 Augustu a. c., candu se va tiené si primirea.

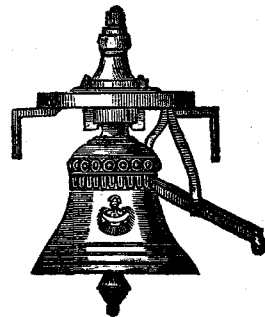
Dela recurinti se poffesce: 1. Estrasu de botezu despre aceea ca suntu romani gr. or. 2. Testimoniu scolasticu de pe anulu precedentu, 3. Atestatu de paupertate subsemnatu si de preotulu localu. 4. Certificatu fisicalu despre vaccinare.

Recursele adresate Senatului fundationalu sunt a se tramite presiedintelui Simeonu Bica, protopresbiteru in Oradea-mare, 17/29 Iuniu 1884.

Senatulu fundatiunei Zzigaiane.

Am onóre a me recomandá P. T. publicu ca tornatoriu de

CLOPOTE

(CAMPANE)

de ori ce marime si tonu, in forma eleganta si pe langa celu mai moderatu pretiu.

Clopotele pregatite din metalulu inventatu de mine au preferintia si rivalisédia cu clopotele facute din ori ce metalu pana acum cunosutu, atâtu pentru tonulu lor curatu si strebatoriu, câtu si pentru duraveritatea lor.

Duraveritatea clopoteloru se promovéza chiar si prin sistemulu mai nou de ajustare, de dupa care, clopotulu, fie câtu de mare, se imanuéza fórtu usioru si se póte întórce, si de dupa fiecare întórcere limb'a bate la altu locu, prin ce clopotulu e feritu de crepare si tiene de dóue si chiar de trei ori mai multu decâtu clopotele facutu dupa sistemulu vechiu.

Pentru tonulu curatu si strebatoriu conform dorintiei, precum si pentru duraveritatea clopoteloru pregatite de mine, cavezu pe timpu de diece ani.

HÖNIG FRIEDERICH junior,

fabrica de pusce de apa si tornatóre de clopote si metale.

Aradu strad'a Rákoczi.